

התפתחות שוק הכותנה ארוכת הסיב

ענבר גרינשטין-דקר

אוקטובר 2009

תוכן

- 3 - ..... מבוא
- 4 - ..... ענף הכותנה בישראל
- 6 - ..... יצור וסחר עולמי בכותנה
- 6 - ..... א. יצור ומלאי של כותנה ארוכת סיב בעולם
- 9 - ..... ב. מגמות בסחר בכותנה
- 12 - ..... מגמות במחירי הכותנה ארוכת הסיב
- 14 - ..... תחזיות לטווח הארוך יותר
- 15 - ..... סיכום
- 16 - ..... מקורות
- 17 - ..... נספח א' - ענף הכותנה בישראל משנות השישים ועד היום
- 22 - ..... נספח ב' – לוח טבלאות ותרשימים

מבוא

הכותנה בישראל הינה ענף מכוון יצוא, עתיר בהשקעות הון, בציוד ובכוח אדם מקצועי. מזה מספר שנים מורכב יצוא הכותנה מישראל בעיקר מקווים שונים של זן הפימה, בנוסף מגודלים בארץ גם זני מכלוא בין-מיניים מטיפוח מקומי 'אקלפי', בעלי תכונות גידול ושיווק ייחודיות, ולאחרונה הוכנסה לגידול גם סדרה חדשה של זני פימה (גוליית), שבניסויי שדה ובתצפיות הראתה יבולים גבוהים ועמידות למחלת החלפת (עופר גורן, 2009). ישראל מגדלת רק לייצוא ומייצאת כותנה ארוכת סיב, הנחשבת לאיכותית במיוחד. חלקה של הכותנה ארוכת הסיב בסך ייצור הכותנה העולמי צפוי להיות פחות מ-2% בעונת 2009/10, לעומת ממוצע העשור האחרון, שהוא 3% (ICAC, 2009). שוק הכותנה ארוכת הסיב הוא שוק נישה קטן, יחסית לשוק הכותנה העולמי, וכיום הוא סובל מחוסר מודעות הצרכנים ליתרונות האיכות של כותנה מסוג זה (Hegetschweiler, 2009). בנוסף, הכותנה ארוכת הסיב אינה נסחרת בבורסה כמו הכותנה קצרת הסיב, ועל כן רגישה פחות לטלטלות הגדולות שנלוות למשבר הכלכלי העולמי.

מספר מדינות מספקות תמיכות וסובסידיות לענף הכותנה, ביניהן ארצות הברית, שמיישמת מאז 1985 תוכנית תלת-שלבית בשם Cotton Competitiveness Program, מצריים שאישרה סובסידיה חדשה בינואר 2009, אך טרם הוציאה אותה לפועל, ויצרניות כותנה קצרת סיב כמו ברזיל, מקסיקו, פקיסטן, מדינות מערב אפריקה ואחרות (Elton Robinson, 2009).

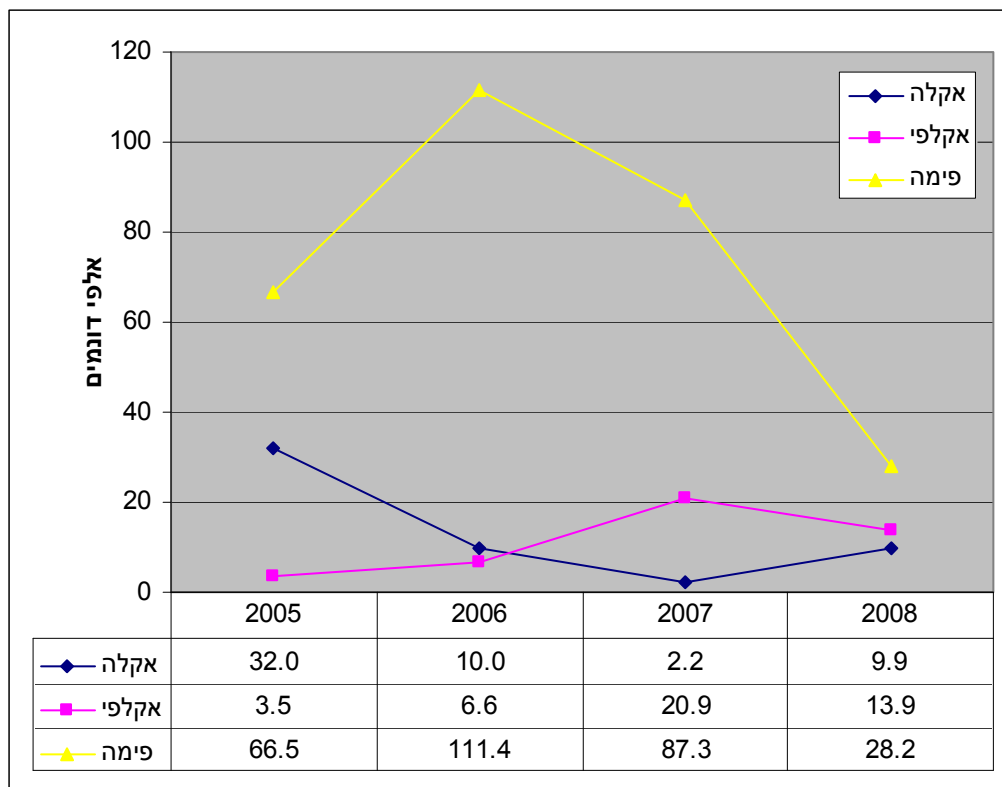
לגידול הכותנה מספר יתרונות סביבתיים וכלכליים, כגון ניצול מי קולחין ואפשרות לשימוש בתוצרי הלוואי. בענף הכותנה יתרונות מובהקים לגודל, ועל כן נדרש היקף גידול מינימאלי שיצדיק את קיומו (עופר גורן, 2009) באמצע שנות ה-80 צומצמו שטחי הכותנה בישראל מלמעלה מ-600 אלף דונם עד לפחות מ-300 אלף דונם, ובאמצע שנות התשעים חלה ירידת מדרגה נוספת בהיקף השטחים הזרועים כותנה, שמאז נעים לסירוגין בין 100 ל-150 אלפי דונמים בלבד, סף המסה הקריטית לגודל השירותים הנלווים ההכרחיים לאחזקת הענף. רמת המחירים שמקבל מגדל הכותנה הישראלי תלויה במרביתה בתנודות הביקושים להכרחיים לאחזקת הענף. גם בשערי החליפין של המטבע הישראלי השוררים בעת המכירה וכן באיכות הסיבים הנמכרת. תנאי הסחר של הענף מחושבים ביחס לפדיון המלא לדונם כותנה, הכולל תמורות מסיבים ומגרעיני הכותנה. (רחל בורושק, 2006)

ענף הכותנה בישראל

בנספח א' מתוארת בפירוט התפתחות שטחי הכותנה בישראל משנות השישים ועד היום. לאחר עלייה תלולה בשטחי הכותנה, ששיאה ב-700 אלף דונם בשנות השבעים, חלו שתי ירידות מדרגה, וכיום השטח הזרוע כותנה הוא הקטן ביותר מאז תחילת השימוש במיכון בכותנה בישראל. גם מלאי הכותנה עבר תהליך דומה, וכיום הוא זניח, בניגוד למגמה העולמית. בהתאם, גם שיא היצוא היה באמצע שנות השמונים – מעל 400 אלף כריכות - ושיא נמוך יותר בסוף שנות התשעים, מלווה בשפל שהולך ומחריף בשתי העונות האחרונות (USDA).

בתרשים מס' 1 מתואר מזרע הכותנה בישראל לפי זנים בשנים 2005-2008. על פי נתונים אלה, בשנת 2008 כותנה מזן אקלה היוותה 19% מכלל המזרע, אקלפי 27% ופימה 54%, אבל הכותנה מזן אקלה כוללת 1,300 דונם "הורים" ובנוסף לכך בשנה זו הייתה ירידה תלולה במזרע הפימה, שבשנת 2006, למשל, היוותה 87% מכלל המזרע.

תרשים מס' 1 - מזרע הכותנה הישראלית לפי זנים – 2005-2008

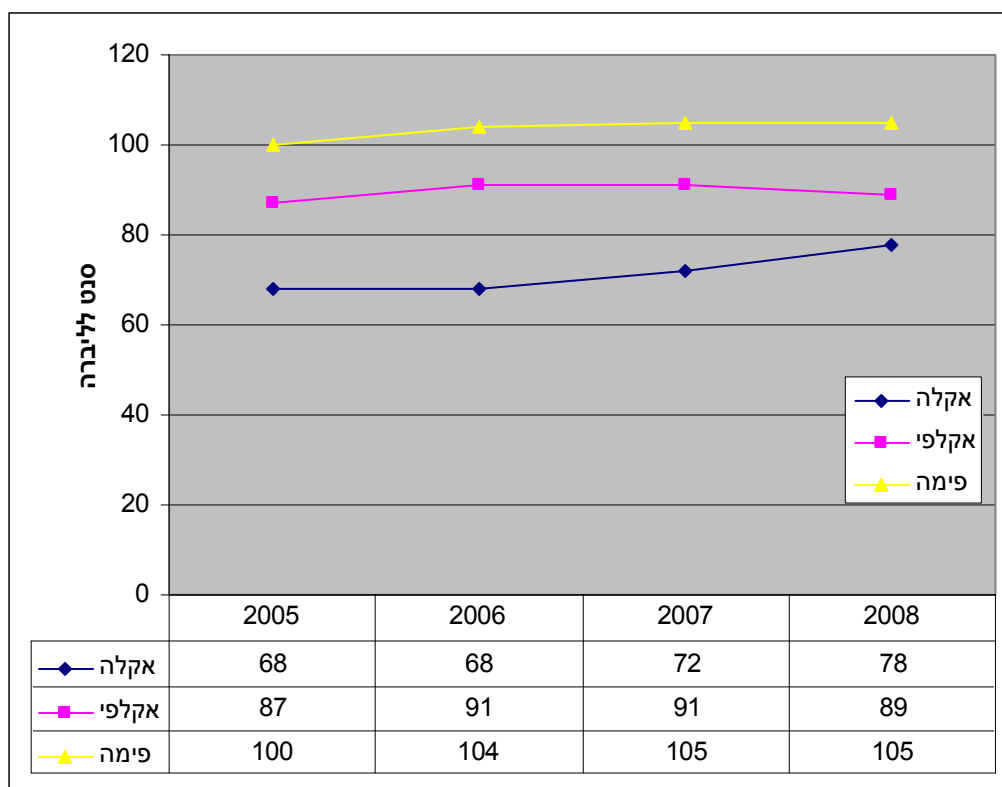

(מקור: מועצת הכותנה, ישראל, ינואר 2009)

בתרשים מס' 2 מתוארת התפתחות מחירי המכירה של סיבי הכותנה בזנים השונים בסנטים אמריקאיים¹. מחירי הסיבים ב-2008 מהווים אומדן, הכולל סיוע ממשלתי ותמיכת קרן הצבירה. תרשים מס' 6, בהמשך, משווה את המחירים של פימה ישראלית עם המחירים של כותנה ארוכת סיב ממקורות שונים.

תרשים מס' 2 – מחירי המכירה של סיבי כותנה ישראלית לפי זנים בסנט לליברה – 2008-2005

(מקור: מועצת הכותנה, ישראל, ינואר 2009, אוקטובר 2009)

¹ המחירים מוצגים כמקובל בענף בסנט דולר שוטף לליברה, ליברה = 0.4536 ק"ג.

יצור וסחר עולמי בכותנה

א. יצור ומלאי של כותנה ארוכת סיב בעולם

עונת הכותנה מוגדרת מ-1 באוגוסט עד 31 ביולי. טבלה מספר 1 מתארת את ייצור הכותנה ארוכת הסיב בעונות 2004/05-2008/09 ותחזית לעונת 2009/10. ניתן לראות את העלייה במלאי ואת הירידה ביצור בין השנים. בכל המדינות המגדלות כותנה ארוכת סיב המצב דומה, מלבד סין (פירוט להלן).

טבלה מס' 1 – יצור ומלאי עולמי של כותנה ארוכת סיב 2004-2009 ותחזית לעונה הבאה

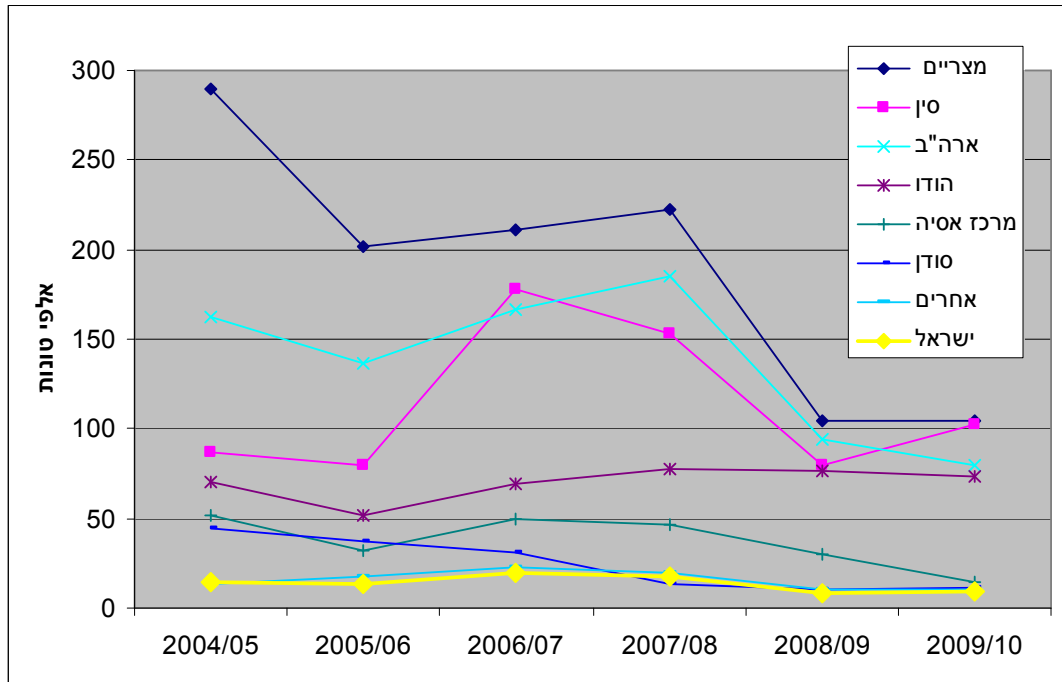
2010/11	2009/10	2008/09	2007/08	2006/07	2005/06	2004/05	אלפי טונות
תחזית	תחזית	הערכה					מלאי התחלתי
57	54	92	74	30	33	28	סין
12	19	25	30	16	12	22	מצריים (ELS)
74	70	51	66	33	46	35	מצריים (LS)
22	25	23	20	19	37	22	הודו
1	1	2	2	2	2	2	ישראל
7	9	15	9	6	8	5	פרו
20	24	23	44	33	35	30	סודן
1	3	2	3	3	5	9	טג'יקיסטאן
21	28	19	14	4	4	7	טורקמניסטאן
59	65	30	31	17	3	14	ארה"ב
5	10	14	6	3	3	5	אוזבקיסטאן
2	2	2	3	2	4	5	אחרים
281	308	299	301	168	192	186	סה"כ
							ייצור שנתי
	102	80	153	178	80	87	סין
	13	23	41	53	44	78	מצריים (ELS)
	91	82	181	158	158	212	מצריים (LS)
	73	77	78	69	52	70	הודו
	9	8	18	20	13	15	ישראל
	7	7	16	17	14	8	פרו
	11	10	13	31	37	44	סודן
	1	4	8	10	8	14	טג'יקיסטאן
	10	23	26	26	12	23	טורקמניסטאן
	80	94	185	167	137	162	ארה"ב
	3	3	13	14	12	15	אוזבקיסטאן
	3	3	4	6	4	5	אחרים
	402	414	736	748	570	733	סה"כ

(מקור: ICAC)

תרשימים מס' 3 ו-4 מסכמים את המתואר בטבלה לעיל. תרשים 3 מציג את השינוי בכמויות המיוצרות ואת התחזית לעונה הקרובה ותרשים 4 את השינוי במלאים ואת התחזית לעונה הבאה.

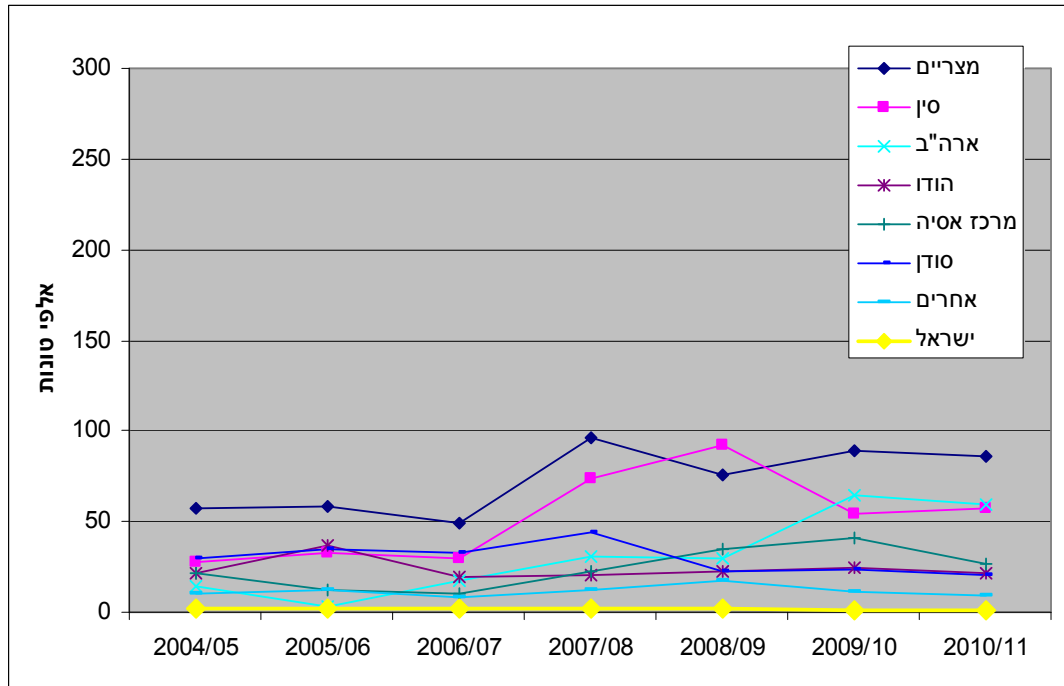
תרשים מס' 3 - ייצור שנתי של כותנה ארוכת סיב באלפי טונות 2009/10-2004/05

(מקור: ICAC)

תרשים מס' 4 - מלאי כותנה ארוכת סיב באלפי טונות 2010/11-2004/05

(מקור: ICAC)

על פי הנתונים לעיל, הלקוחים מתחזיות הארגון הבינלאומי ליצרני הכותנה ולצרכניה (ICAC), בארצות הברית, ייצור הפימה צפוי להצטמצם ב-15%, לכמות הנמוכה ביותר בחמש עשרה השנים האחרונות. הייצור בהודו יצטמצם מעט. הייצור במרכז אסיה צפוי להצטמצם לחצי מהיקפו השנה, והייצור במצריים, על אף שיישאר בהיקפו הנוכחי, הינו בהיקף הנמוך ביותר במאה השנה האחרונות. לעומת זאת, היקף הייצור בסין צפוי לעלות (Laughlin, 2009 ; ICAC, 2009).

על פי דו"ח ICAC מאוגוסט 2009, היקף הייצור העולמי של כותנה ארוכת סיב צפוי להצטמצם ב-3% בעונת 2009/10, ל-402 אלף טונות, בעקבות צמצום שטחי הכותנה במדינות המייצאות, שנבע מהירידה בביקושים ומהצטברות המלאים. זאת לאחר צניחה חדה בייצור בעונת 2008/09. ייצור הכותנה ארוכת הסיב לא צפוי לעלות אלא אם כן הביקוש והמחירים יעלו במידה ניכרת למשך תקופה משמעותית ו/או יחולו שיפורים ביבול לדונם. בעשור האחרון לא חלו בעולם שיפורים משמעותיים ביבול הממוצע לדונם של כותנה ארוכת סיב, בניגוד לכותנה קצרת ובינונית סיב (upland), שרמת היבול הממוצע שלה לדונם עלתה משמעותית, בשל שיפורים אגרוטכנולוגיים (סקירת ICAC). בישראל המצב היה שונה, בשל השקעות במו"פ, ורמת היבולים לדונם עלתה משמעותית גם בזני

האקלה וגם בזני הפימה (רחל ברושק, 2006). כיום ישראל וסין הן המדינות היחידות המשקיעות בשיפור זני הכותנה ארוכת הסיב (Hegetschweiler, 2009).

ב. מגמות בסחר בכותנה

טבלה מספר 2 מציגה את היבוא השנתי, הצריכה והיצוא במדינות המגדלות כותנה ארוכת סיב, ואת התחזית לעונת 2009/10. כאמור ישראל לא מייבאת ולא צורכת כותנה ארוכת סיב. לגבי היצוא בחמש השנים האחרונות, ניתן לראות "שיא" בעונת 2006/07 וירידה תלולה בעיקר בעונה האחרונה. התחזית של הארגון הבינלאומי ליצרני הכותנה ולצרכניה היא שהכמות המיוצאת מישראל בעונה הקרובה תישאר 9,000 טון, בעוד שלגבי רוב המדינות, התחזית היא לעלייה מתונה ביצוא בעונה הבאה. תחזית היצוא מארה"ב היא עליה של 54%, מ-51 אלף טון בעונת 2008/09 ל-79 אלף טון בעונת 2009/10, אבל זו עדיין מהווה ירידה של 57% מהכמות המיוצאת בעונת 2007/08. התחזית לעליית היצוא ממצריים, מ-43 אלף טון ל-55 אלף טון, נובעת בעיקר מהתחזית לעלייה ביצוא כותנת LS, לעומת כותנת ELS האיכותית יותר, שהכמות המיוצאת ממצריים ממנה צפויה דווקא לרדת.

טבלה מס' 2 – יבוא, צריכה ויצוא עולמי של כותנה ארוכת סיב 2004-2009 ותחזית לעונה הבאה

2009/10	2008/09	2007/08	2006/07	2005/06	2004/05	אלפי טונות
תחזית	הערכה					יבוא של סך כל המדינות המייצרות צריכה במדינות המייצרות:
116	87	151	132	144	152	סין
145	135	175	165	140	125	מצריים (ELS)
7	7	14	12	10	17	מצריים (LS)
45	43	100	67	87	145	הודו
130	125	160	148	140	135	ישראל
0	0	0	0	0	0	פרו
14	15	19	18	16	17	סודן
0	0	0	0	0	0	טג'יקיסטאן
2	3	3	3	3	3	טורקמניסטאן
4	4	5	4	4	5	ארה"ב
6	7	8	8	11	13	אוזבקיסטאן
2	2	2	2	2	2	אחרים
7	7	7	7	7	7	סה"כ יצוא
361	347	493	435	420	469	סין
5	13	10	10	8	7	

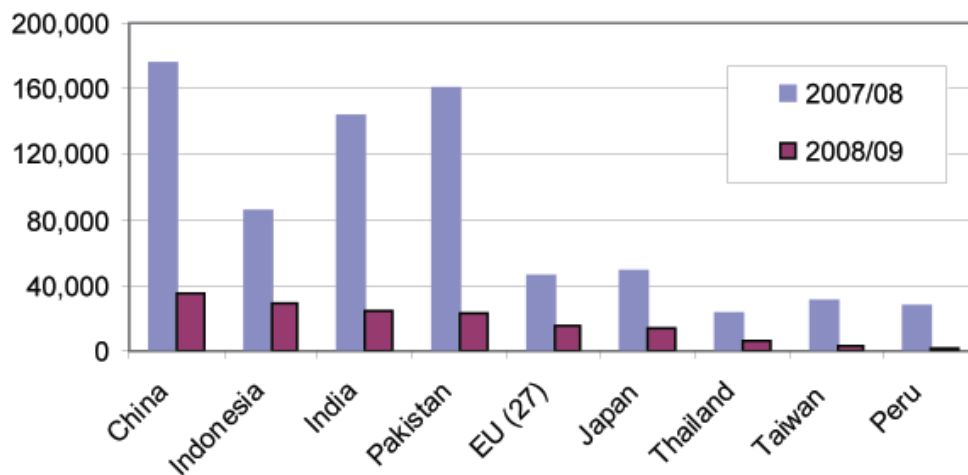

2009/10	2008/09	2007/08	2006/07	2005/06	2004/05	אלפי טונות
13	22	33	25	25	75	מצריים (ELS)
42	21	98	47	66	65	מצריים (LS)
0	0	0	0	0	0	הודו
9	9	18	20	13	15	ישראל
0	0	0	0	0	0	פרו
15	10	32	20	39	40	סודן
1	1	6	8	7	15	טג'יקיסטאן
13	10	16	12	8	22	טורקמניסטאן
79	51	181	146	113	164	ארה"ב
5	5	3	9	10	15	אוזבקיסטאן
2	2	3	4	3	3	אחרים
184	143	400	300	292	420	סה"כ

(מקור: ICAC)

תרשים מספר 5 מציג את הצניחה החדה ואת השינויים המשמעותיים בהיקף ובהרכב שוקי היצוא העיקריים לפימה אמריקנית בין עונת 2007/08 ל-2008/09. בעוד שהצריכה בסין נשארה פחות או יותר קבועה, היצוא מארה"ב לסין הצטמצם מכ-170 אלף כריכות לפחות מ-40 אלף. שוקי היצוא מארה"ב להודו ולפקיסטן הצטמצמו בצורה דומה. השינויים בשוקי היצוא הקטנים יותר היו משמעותיים אך פחות חדים, וכך הפכה אינדונזיה ליבואנית הפימה השנייה בהיקפה בעולם והאיחוד האירופי לשוק החמישי בהיקפו בעונת 2008/09.

תרשים מס' 5 - שינויים בשוקי היצוא העיקריים של כותנת פימה מארה"ב (כריכות)

(מקור: Cotton Outlook, 2009)

המשבר הכלכלי העולמי השפיע על ענף הכותנה ארוכת הסיב בעיכוב של כ- 12 חודשים, שנדרשו לצמצום המלאי הקיים. כיום נצפית התאוששות בביקושים לכותנה ארוכת הסיב. בחמשת השבועות שבין מאי ליוני 2009, נמכרה יותר פימה אמריקאית מאשר בכל חמישה עשר השבועות שקדמו להם יחד, אך הביקוש המחודש הוא רק לכמות המוזמנת מראש. איש אינו צובר מלאי. כמו כן, ההתאוששות שנצפית כעת מיוחסת במידה שווה למחירים הנמוכים האטרקטיביים ולעלייה בביקוש (Laughlin, 2009). בעונת 2009/10 צפויה התאוששות משמעותית יותר בצריכת הכותנה, ובפרט הכותנה ארוכת הסיב, עם ההקלה במשבר הכלכלי העולמי והעלייה שתתלווה לה בביקוש לבדי כותנה איכותיים יותר (Matt Robinson, 2009). ההערכה היא שההתאוששות הממשית בביקושים תחל לקראת סוף הרבעון הראשון של 2010, וניתן לצפות זאת מההתאוששות בשוק הבדים האיכותיים, ובפרט שוק המצעים, שהיה הראשון להצטמצם עם תחילת המשבר העולמי וכיום הוא הראשון להתאושש. סימן מעודד נוסף הוא שובן של הודו, פקיסטן וסין לשוקי היצוא (Laughlin, 2009).

בשל העלייה הצפויה בביקוש בשנה הבאה, יצוא הכותנה ארוכת הסיב, בעיקר מארצות הברית ומצריים, צפוי לעלות ב-29% ל-184 אלף טון. טבלה מס' 3 מציגה את היצוא החזוי ואת ההתחייבויות נכון לפתיחת העונה, באוגוסט 2009. נכון לאוגוסט, ההערכה היא שקיימות התחייבויות לקנייה בהיקף של 41 אלף טון, המהוות 22% מסך היצוא הצפוי (ICAC, 2009).

טבלה מס' 3 – התחייבויות יצוא לעונת 2009/10 באלפי טון

מדינה	יצוא חזוי	התחייבויות אוגוסט	אחוז מסך היצוא
סין	5	5	100%
מצריים	55	9	16%
ישראל	9	3	35%
סודן	15	3	20%
טג'יקיסטאן	1	1	100%
טורקמניסטאן	13	1	8%
ארה"ב	79	24	30%
אוזבקיסטאן	5	1	20%
אחרים	2	2	100%
סה"כ	184	41	22%

(מקור: ICAC)

בשל השינויים בשימושי הקרקע, שנבעו מהמשבר העולמי, וההסבה של שטחים רבים לירקות ופירות, המגדלים שנותרו בשוק הכותנה ייצאו במעמד איתן יחסית בשוק נישה זה, וניתן לראות בכך הזדמנות לישראל, לקראת התחזקות השווקים.

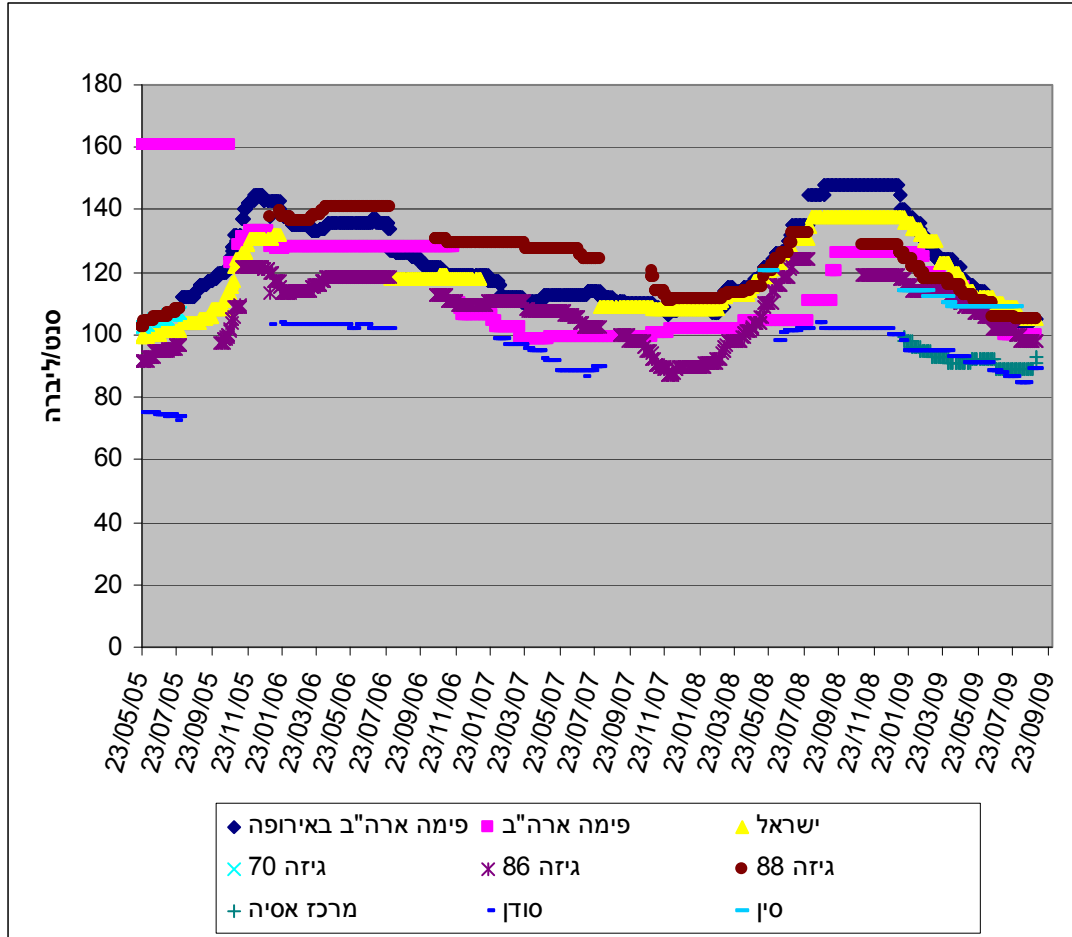
מגמות במחירי הכותנה ארוכת הסיב

עונת 2008/09 הייתה קשה לכל ענף הכותנה, אבל קשה במיוחד לכותנה ארוכת הסיב (ELS/LS). הטית שימושי הקרקע לגידולי מאכל ושמן ומחסור חמור במים בארה"ב ובאסיה היו הגורמים העיקריים לירידה של 44% בהיקף היצור העולמי של כותנה ארוכת סיב, לכ-435 אלף טון, הכמות הנמוכה ביותר בעידן המודרני. עקב כך עלו המחירים עליה חדה בסוף עונת 2007/08 ובתחילת 2008/09. מחירי הכותנה ארוכת הסיב הגיעו בנובמבר 2007 ל-285 אחוזים ממחירי הכותנה שאינה ארוכת סיב (upland) ועל כן נתפסו כבלתי יציבים לאורך זמן. באותו זמן היקף הסחר היה נמוך. מנובמבר 2007 ואילך החלה ירידה עקבית במחירי הכותנה ארוכת הסיב, בעקבות מיעוט בביקוש. על פי הערכות Cotton Outlook, הצריכה העולמית של כותנה ארוכת סיב צנחה ב-37% בעונת 2008/09, לכ-446 אלף טון, בשל המשבר הכלכלי והשפעתו על דפוסי הצריכה.

תרשים מס' 6 מתאר את מחירי הכותנה ארוכת הסיב מהמקורות השונים, את העלייה ב-2008 ואת הירידה ההדרגתית, שהביאה את המחירים לשפל חדש בספטמבר 2009. בעונת 2008/09 היקף היצוא היה נמוך מאוד, וכן ההתחייבויות לעסקאות עתידיות.

תרשים מס' 6 - התפתחויות במחירי הכותנה ארוכת הסיב בסנט לליברה 2009-2005

(מקור: www.supima.com)

מחירי הכותנה ארוכת הסיב היו יחסית גבוהים בין אוגוסט לדצמבר 2008, אך היקף הסחר היה נמוך. בהמשך העונה המחירים צנחו, בשל הביקוש הנמוך והצטברות של מלאי במדינות המייצרות. המחיר הממוצע של פימה אמריקנית ירד מ-148 סנט שוטף לליברה בתקופה הראשונה עד ל-108 סנט שוטף לליברה ביולי 2009. טבלה מס' 4 מסכמת את המחיר הממוצע של פימה אמריקנית בעונות אלו.

טבלה מס' 4 – מחירי פימה אמריקנית בסנט לליברה

2009/10	2008/09	2007/08	2006/07	2005/06	2004/05
131 (נכון לאוגוסט 2009)	132	115	117	131	95

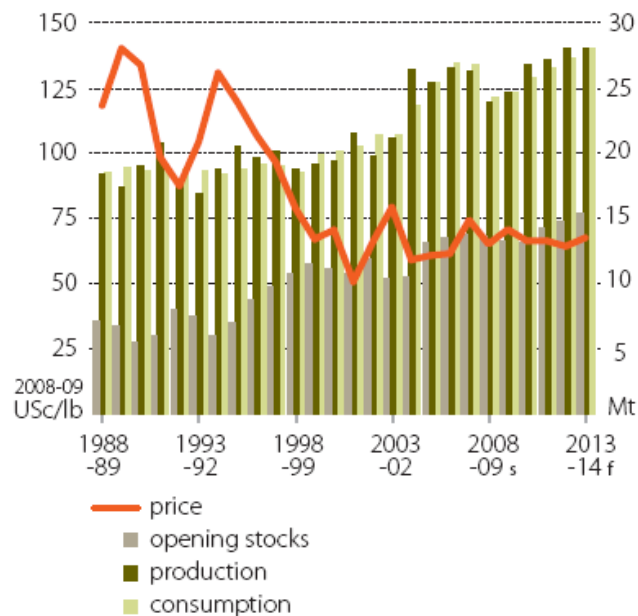
(מקור: ICAC)

תחזיות לטווח הארוך יותר

תרשים מס' 7 מציג תחזית שנערכה באוסטרליה לעונת 2013/14, עבור כותנה קצרת סיב. הערכת החוקרים הייתה שאחרי ירידה קטנה נוספת במחיר העולמי של כותנה קצרת סיב בעונת 2009/10, צפויה מגמת עליה מתונה שתימשך לפחות עד 2013/14, בד בבד עם הכנסת שיפורים טכנולוגיים בענף (Max Foster, 2009). גם בשוק הכותנה ארוכת הסיב יש מקום לשיפורים טכנולוגיים וניתן להניח שמגמת העלייה המתונה במחיר תהיה תקפה גם לגבי הכותנה ארוכת הסיב.

תרשים מס' 7 - היצע ומחירים בשוק הכותנה קצרת הסיב – תחזית עד עונת 2013/14

(מקור: Cotton Outlook)

לדברי מאט רובינסון, מנהל ה-Cotton Outlook יש סיבה טובה להיזהר בהערכות לגבי התחזיות הנוגעות לשוק הכותנה ארוכת הסיב. אתגרים ארוכי טווח רבים מצפים לענף, ובפרט תחרות על שטחי קרקע מול גידולים אחרים. ויחד עם זאת, אם התחזיות יתממשו ועתודות המלאי יקטנו וענף הטקסטיל האיכותי יתאושש, הביקוש לכותנה ארוכת הסיב יעלה ומגמת ירידת המחירים תיבלם. המחירים יתחילו לעלות והשוק יבריא (Matt Robinson, 2009).

סיכום

הביקוש לכותנה ארוכת הסיב צנח בתקופת המשבר הכלכלי העולמי, ובעקבות כך עלו המלאים וירד היצור. כך נוצרה ירידה חדה בהיצע הכותנה ארוכת הסיב בעולם. הסיבות לכך כוללת תחרות על קרקע עם גידולים המיועדים למזון, חוסר ודאות לגבי עתיד הענף וחוסר הנכונות להתחייב לקנייה. שוק הכותנה ארוכת הסיב הוא שוק נישה קטן, יחסית לשוק הכותנה העולמי, וכיום הוא סובל מחוסר מודעות הצרכנים ליתרונות האיכות של כותנה מסוג זה. אין ודאות שבעתיד תהיה חזרה להיקף היצור העולמי הקודם, ויתכן שבמדינות יצרניות עיקריות, כמו ארה"ב ומצרים, יצור הכותנה מסוג ELS אף ימשיך לרדת.

בישראל, השטחים הזרועים כותנה כיום נעים על סף המסה הקריטית לגודל השירותים הנלווים ההכרחיים לאחזקת הענף. תמיכה זמנית תאפשר לענף להתקיים עד לעליית המחירים הצפויה, כפי הנראה החל מ-2010 ועד ל-2014. שוק הכותנה מתאפיין באי-ודאות גדולה, ולא ניתן לחזות במדויק את תגובותיו העתידיות. בפרט, שוק היצוא לכותנה מישראל תלוי גם בשער הדולר, שכרגע ממשיך במגמת ירידה. ניתן לומר בוודאות שמחד, לא תהיה חזרה למחירי השיא של שנות השמונים והתשעים ומאידך, גם לא צפויה חזרה לשפל של עונת 2008/09.

כיום ישראל וסין הן המדינות היחידות המשקיעות במחקר בזנים חדשים ומשופרים לצורכי גידול מקומי וליצוא ידע. התחזיות לעונות הקרובות הן של התאוששות, עלייה בביקושים ובמחירים, אך הכותנה ארוכת הסיב תישאר ענף נישה בהיקף של פחות מ-2% מכלל הכותנה העולמית. ניתן לראות בכך הזדמנות לישראל, אם תישאר בשוק הכותנה. המגדלים שנותרו בשוק הכותנה ארוכת הסיב צפויים להימצא במעמד איתן יחסית לקראת התחזקות השווקים.

מקורות

גורן עופר, ממ"ר בכיר כותנה וגידולי קיץ (2009), מדוע גידול הכותנה חשוב לענף הגד"ש ולמדינה בכלל, שה"מ.

בורושק רחל (2006) ענף הכותנה - מבט רב-שנתי, התאחדות חקלאי ישראל מתוך www.cotton.co.il/megadlim/info/prof/gen/gen-001.htm

המועצה לייצור ושיווק כותנה בע"מ, מועצת הכותנה - כנסים איזוריים, ינואר 2009.

Foster, Max (2009). Cotton Outlook to 2013-14. Australian Commodities 16 (1), March quarter 2009.

Hegetschweiler, Edy (2009). The impact of the financial crisis on extra fine cotton and textiles. Cotton Outlook Special Feature July 2009. p 18-19.

International Cotton Advisory Committee - ICAC (2009), Washington DC USA, Extra-Fine Cotton Update, August 24, 2009.

Laughlin, Matt (2009). Green shoots of recovery in US Pima demand. Cotton Outlook Special Feature July 2009. p 10-11.

Robinson Elton (2009) Ag subsidies common around the world Southeast Farm Press Apr 30, 2009 from southwestfarmpress.com/cotton/agricultural-subsidies-0430.

Robinson, Matt (2009). Is there light at the end of the tunnel? Cotton Outlook Special Feature July 2009. p 4-9.

United States Department of Agriculture. Foreign Agricultural Service Production, Supply and Distribution (PSD) Online from www.fas.usda.gov/psdonline.

אורי גלעד, מנכ"ל מועצת הכותנה - מסירה בעל פה

נספח א' - ענף הכותנה בישראל משנות השישים ועד היום

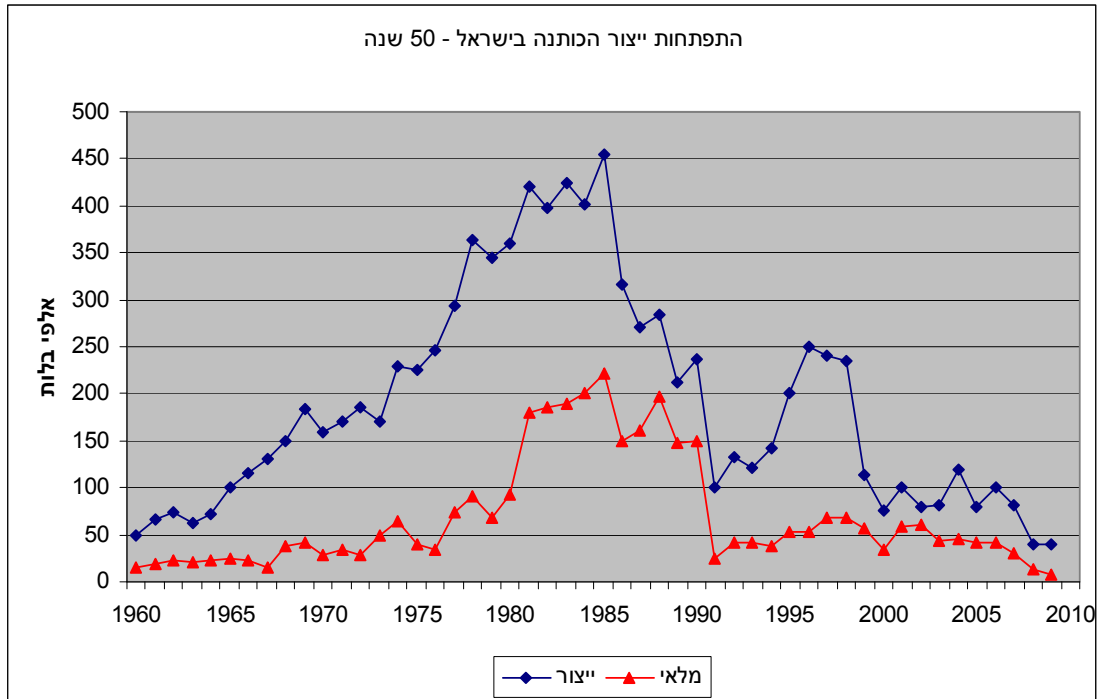
תרשים מס' 8 מתאר את התפתחות שטחי הכותנה בישראל מאז שנות השישים, תחילת המיכון בענף הכותנה בארץ. ניתן לראות בתרשים שלאחר עלייה תלולה בשטחים הזרועים כותנה, ששיאה ב-700 אלף דונם בשנות השבעים, חלו שתי ירידות המדרגה שתוארו במבוא, וכיום השטח הזרוע כותנה הוא הקטן ביותר מאז תחילת השימוש במיכון בכותנה בישראל. תרשים מס' 9 מציג את התמונה המשלימה, של ייצור הכותנה באלפי כריכות (Bales), שמשקלן הממוצע הוא 226.8 ק"ג, מול התפתחות המלאי בישראל. גם מלאי הכותנה עבר תהליך דומה של עלייה תלולה וירידה בשתי קפיצות מדרגה, וכיום המלאי זניח, בניגוד למגמה העולמית.

תרשים מס' 8 - שטחי הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (אלפי דונם)

(מקור: USDA)

תרשים מס' 9 - ייצור ומלאי הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (אלפי כריכות)

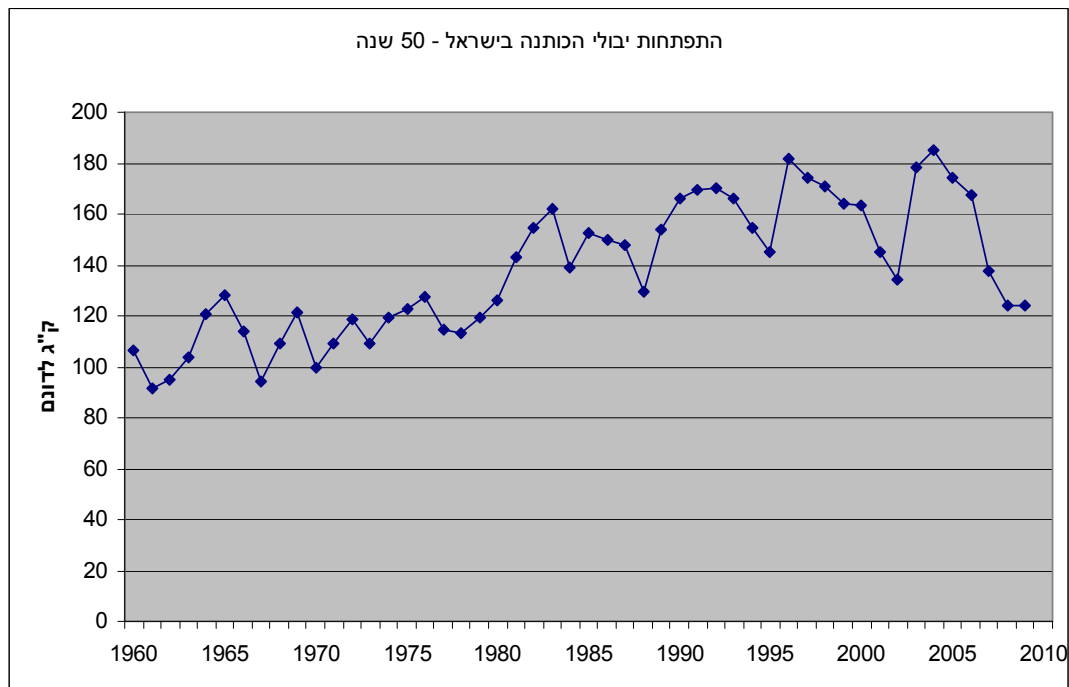

(מקור: USDA)

תרשים מס' 10 מתאר את התפתחות היבולים בק"ג לדונם. בתוך המגמה הכללית של עליה ביבולים, נראה שהחל מעונת 2004/05 חלה ירידה תלולה ביבול, שנבלמה בעונה האחרונה.

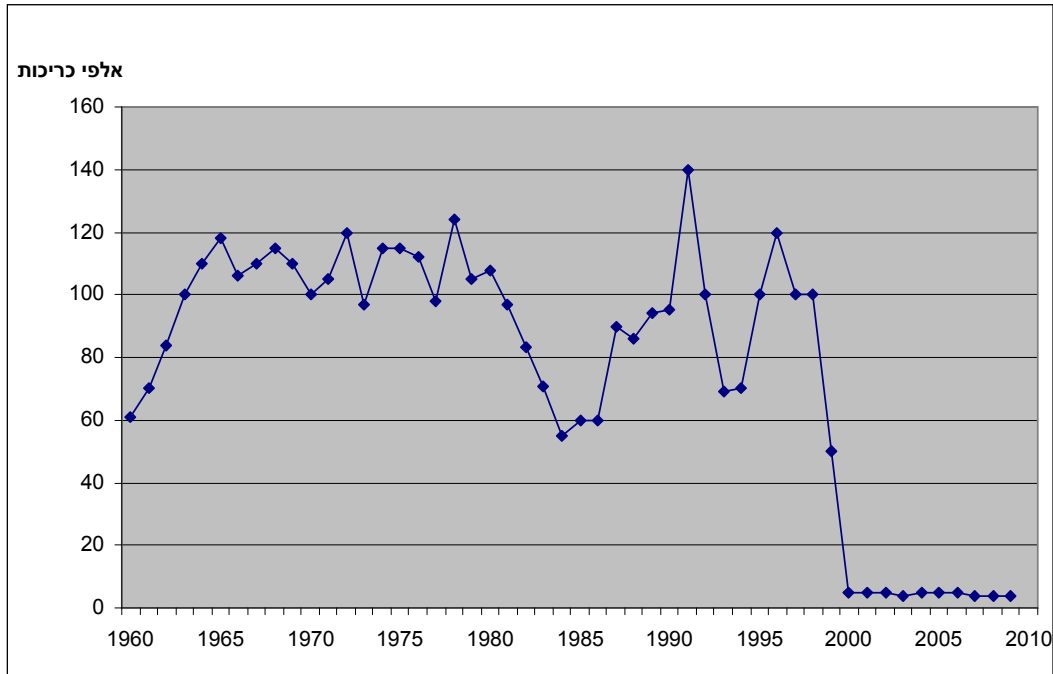
תרשים מס' 10 - יבולי הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (ק"ג לדונם)

(מקור: USDA)

תרשים מס' 11 מתאר את התפתחות צריכת הכותנה בישראל, ואת המעבר מצריכה עצמית ליצוא.

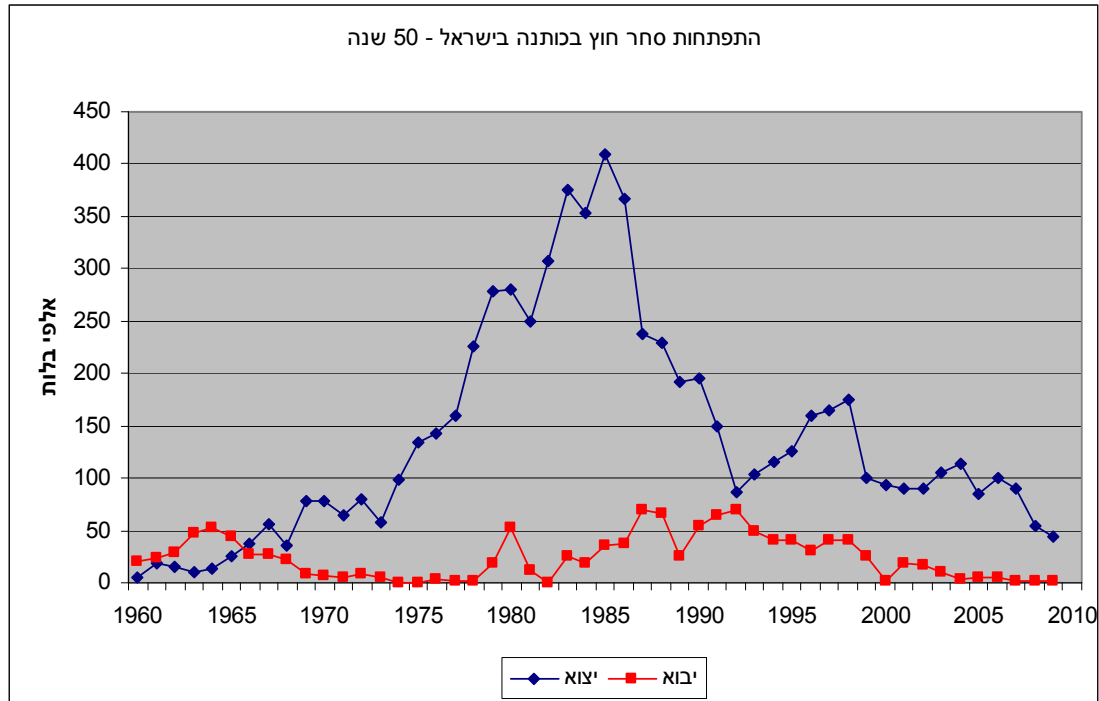
תרשים מס' 11 - צריכת הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (אלפי כריכות)

(מקור: USDA)

תרשים מס' 5 מתאר את התפתחות סחר החוץ בכותנה. היבוא, שהיה זניח מלכתחילה, הצטמצם לאפס עם הפסקת הצריכה המקומית. ביצוא נראות "המדרגות" כפי שנצפו בייצור. שיא באמצע שנות השמונים ושיא נמוך יותר בסוף שנות התשעים, מלווה בשפל שהולך ומחריף בשתי העונות האחרונות.

תרשים מס' 12 - סחר החוץ בכותנה בישראל (אלפי כריכות)

(מקור: USDA)

מגמה נוספת, שלא באה לידי ביטוי בתרשימים לעיל, היא ההתמקדות בכותנה ארוכת הסיב. הצפי לעונת 2009/10 הוא 40-45 אלף דונם אשר מתוכם כ-75% מזן פימה והשאר רובו המכריע מזן אקלפי. זן האקלה כמעט שנעלם משדותינו (אתר מועצת הכותנה).

נספח ב' – לוח טבלאות ותרשימים

- 6 - טבלה מס' 1 – יצור ומלאי עולמי של כותנה ארוכת סיב 2009-2004 ותחזית לעונה הבאה
- 9 - טבלה מס' 2 – יבוא, צריכה ויצוא עולמי של כותנה ארוכת סיב 2009-2004 ותחזית לעונה הבאה
- 11 - טבלה מס' 3 – התחייבויות יצוא לעונת 10/2009 באלפי טון
- 13 - טבלה מס' 4 – מחירי פימה אמריקנית בסנט לליברה

- 4 - תרשים מס' 1 - מזרע הכותנה הישראלית לפי זנים – 2005-2008
- 5 - תרשים מס' 2 – מחירי המכירה של סיבי כותנה ישראלית לפי זנים בסנט לליברה – 2008-2005
- 7 - תרשים מס' 3 - ייצור שנתי של כותנה ארוכת סיב באלפי טונות 05/2004-10/2009
- 8 - תרשים מס' 4 - מלאי כותנה ארוכת סיב באלפי טונות 05/2004-11/2010
- 10 - תרשים מס' 5 - שינויים בשוקי היצוא העיקריים של כותנת פימה מארה"ב (כריכות)
- 13 - תרשים מס' 6 - התפתחויות במחירי הכותנה ארוכת הסיב בסנט לליברה 2005-2009
- 14 - תרשים מס' 7 - היצע ומחירים בשוק הכותנה קצרת הסיב – תחזית עד עונת 14/2013
- 17 - תרשים מס' 8 - שטחי הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (אלפי דונם)
- 18 - תרשים מס' 9 - ייצור ומלאי הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (אלפי כריכות)
- 19 - תרשים מס' 10 - יבולי הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (ק"ג לדונם)
- 20 - תרשים מס' 11 - צריכת הכותנה בישראל משנות השישים ואילך (אלפי כריכות)
- 21 - תרשים מס' 11 - סחר החוץ בכותנה משנות השישים ואילך (אלפי כריכות)